

КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ НА ПОЧАТКУ ХХ ст.: ДО ПРОБЛЕМИ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ

В умовах розбудови незалежної Української держави погляди її прогресивної громадськості зосереджені на гармонійному розвитку підростаючого покоління, на підвищенні його духовного потенціалу. Освіта, як головна рушійна сила духовного розвитку суспільства, повинна сприяти цьому. З метою пошуку удосконалення діяльності загальноосвітньої школи назріла потреба синтезувати сучасні досягнення та найкращі зразки, проаналізувати досвід минулого, віднайти та підняти на поверхню сучасності все найкраще і найпрогресивніше.

Дослідники визнають релігійність українського народу, що є однією з найважливіших рис його менталітету. Але впродовж тривалої активної атеїстичної пропаганди і всіляких соціальних змін більшість громадян відірвалася від вікових традицій і національних православних коренів. Відбувалася переорієнтація загальнолюдських цінностей: спроба духовне замінити матеріальним, внаслідок чого життя втратило свою привабливість, сенс, почався занепад людської особистості, а відтак і всього суспільства. Аморальність сьогодні, на жаль, явище не випадкове. Як загальмувати цей небезпечний для держави процес? На яких прикладах виховувати дітей?

Сувору школу гартування Духу наші предки проходили у минулому під впливом православних подвижників. Упродовж тисячі років православ'я сприяло формуванню таких рис, які зробили українців великим народом.

Релігія і культура тісно пов'язані між собою і сприяють формуванню моральних якостей людини. Православ'я відіграло визначну роль у культурно-освітньому розвитку України. Духовність кожної людини пов'язана із здатністю повноцінно сприймати твори мистецтва. Завдяки його необмеженим можливостям, особистість збагачується, вбирає у себе досвід, накопичений людством у процесі його розвитку. Архітектура храмів, іконопис, духовна

музика завжди вражали своїм особливим впливом.

Культурно-освітньою працею на початку ХХ століття займались не тільки світські, а й церковні школи, головним завданням яких було моральне, естетичне і патріотичне виховання. Дітям прищеплювалась повага до старших., милосердя до ближнього, любов до правди, справедливості і праці.

У багатьох номерах часопису "Полтавські Єпархіальні відомості" описано факти батьківського поводження священиків з учнями, що впливало на сумлінність їх навчання. Питання дисципліни взагалі *не* стояло в цих школах і батьки з задоволенням довіряли дітей, хоча вони були бідніші за світські. Велика увага приділялась і музично-естетичному вихованню. Музика, передусім спів, вважалась обов'язковою навчальною дисципліною. У періодичних виданнях того часу є свідчення, що парафіяни отримували естетичну насолоду від дитячих піснеспівів, а музика, як камертон, який задає тон людині, впливала ефективніше за будь-які кодекси моралі. Це природно, бо українському народу при властивій йому релігійності і співучості церковний спів особливо близький.

Повертаючись до актуальних питань сучасного виховання необхідно враховувати позитивні педагогічні надбання минулого і зорієнтувати на духовне зростання підростаюче покоління, яке буде запорукою духовного і матеріального розвитку незалежної Української держави.